



Уляна Садова, Ярина Мандюк¹, Андрій Артерчук

ТЕОРЕТИЧНА ТА ПРИКЛАДНА ЕКОНОМІКА ЯК ЦЕНТР СИЛИ УНІВЕРСИТЕТУ ТА ДЕРЖАВИ (НДЦ «ДЕМОС» до 85-літнього ювілею кафедри ТПЕ)

Кафедрі теоретичної та прикладної економіки (ТПЕ) – 85!

Штучний інтелект підказує, що це Ювілей, який йменують «Місячним», «Вінчальним». Для поваги віку пропонує епітети «довголіття», «мудрість»... Нам, кафедрам, це приємно! Та особливо важливо, що Національний університет «Львівська політехніка» став майданчиком для фахової дискусії освітян та вчених-економістів в межах круглого столу *«Теоретична та прикладна економіка в сучасних реаліях: роль у відновленні України»* (27 листопада 2025р.).

Захід об'єднав представників університетського середовища, органів державної влади, аналітичних центрів, науковців НАН України, міжнародних партнерів та практиків, які працюють з політиками розвитку, ринком праці, людським капіталом і відбудовою країни. Грамоти, подяки, теплі слова вітань надійшли від керівництва університету, інститутів, кафедр, Антимонопольного комітету України, територіальних органів влади та місцевого самоврядування, інших навчальних закладів, іноземних партнерів, колег по освітньому цеху, випускників, студентів....

Ювілей кафедри ТПЕ - добра нагода для осмислення пройденого шляху. Інша його цінність – він став точкою стратегічного переосмислення її майбутньої ролі в університеті, державі та суспільстві.



¹ Mandyuk Yaryna - Illinois Institute of Technology. Chicago-Kent College of Law



Під призмою саме таких роздумів команда НДЦ «ДЕМОС» спробувала заглянути у майбутнє... Для цього було проведено попередній аналіз розвитку подібних економічних кафедр у провідних університетах світу. Причому тих, де починався шлях Нобелівських лауреатів. У вибірку потрапили наступні заклади зі США (Університети Ліги Плюща: Гарвардського, Стенфордського, Чиказького, Каліфорнійського, Принстонського, Єльського, Колумбійського); та з Великої Британії (Оксфордського, Кембриджського, Лондонської школи економіки та політичних наук) (табл 1). При аналізі бралися до уваги реальні показники з сайтів економічних кафедр (шкіл), котрі відображали наступні типи інформації:

- **Інституційна інформація:** статус кафедри, наявність дослідницьких центрів, модель інтеграції в університет (Статус підрозділу: *Department / School / Faculty*; Історія кафедри / школи; Організаційна структура; Пов'язані дослідницькі центри та institutes);
- **Інформація про кадровий склад:** кількість штатних викладачів, частка професорів, частка викладачів з PhD; міжнародність академічного корпусу (Повний перелік faculty; Academic rank (Professor, Associate, Assistant); Освіта (PhD, де отриманий); Research interests (часто - Google Scholar / personal pages);
- **Інформація про дослідження та публікації:** стан та рівень публікаційної активності. Джерелами такої інформації є дві бази даних: внутрішня база, з сайту установи (Working Papers; Books & Publications; Research Areas) та зовнішня база, поза сайтом установи, але прив'язана до факультету (Google Scholar; Scopus / WoS; RePEc). Варто додати, що показники типу *h-index*, *Q1–Q2* не є з сайту установи, а з уніфікованих зовнішніх джерел. Це власне й забезпечує порівнюваність даних.
- **Інформація про освітні програми:** рівні освітніх програм, частка іномовних курсів, орієнтація на дослідницьку підготовку. Тут слід назвати - BA / MA / PhD програми; Course catalog; Language of instruction; Placement of graduates (особливо PhD).

Таблиця 1

Провідні університети та школи світу,
в яких кафедри економіки мають особливі заслуги*

Пор. №	Назва навчального закладу (університету, школи)	Економічні кафедри/ Електронна адреса/ Link
<i>США</i>		
1	Гарвардський / Harvard University	https://www.economics.harvard.edu/
2	Стенфордський / Stanford University	https://economics.stanford.edu/
3	Чиказький/ University of Chicago	https://economics.uchicago.edu/
4	Каліфорнійський/ University of California, Berkeley	https://economics.berkeley.edu/
5	Принстонський/ Princeton University	https://economics.princeton.edu/
	Єльський/ Yale University	https://economics.yale.edu/
	Колумбійський/ Columbia University	https://econ.columbia.edu/
<i>Велика Британія</i>		
	Оксфордський/ University of Oxford	https://www.economics.ox.ac.uk/
	Кембриджський/ University of Cambridge	https://www.econ.cam.ac.uk/
	Лондонська школа економіки та політичних наук/ London School of Economics (LSE)	https://www.lse.ac.uk/economics

*Джерела даних: офіційні вебсайти економічних кафедр провідних університетів світу, персональні сторінки faculty, відкриті наукометричні бази (Google Scholar, Scopus, Web of Science), матеріали дослідницьких центрів та policy-платформ. Частина показників має якісно-експертний характер і використовується для структурного, а не рейтингового порівняння.

• **Інформація про політику і суспільних вплив:** джерело для аналізу якісних індикаторів (участь у формуванні політик (так/ні), експертна роль; публічна присутність. У цьому відношенні акцент робиться на: Policy briefs; Engagement with government; Affiliated centers (policy labs, development centers); Media, events, public lectures).

Усі показники стали своєрідними аналітичними реконструкціями, сформованими на основі відкритої інституційної, кадрової та наукової інформації, розміщеної на офіційних вебсайтах економічних кафедр і суміжних академічних ресурсах. Нами свідомо не будувалися рейтинги. Ми читали сайти кафедр так, як читають інституції: через структуру, людей,

дослідження та вплив. Саме так економічні кафедри “говорять” про себе у глобальному академічному просторі.

Отож, проведений аналіз продемонстрував чіткий глобальний тренд, який вказав на наступне: економічні кафедри провідних університетів світу перетворюються на центри формування політик, лабораторії аналізу та розробки рішень; своєрідний «інтерфейс» між університетом і суспільством. Саме там, де економічна наука здатна генерувати рішення, університет має реальний голос у державі та вплив на суспільні процеси.

Чи можна тут провести паралель з економічними кафедрами в Україні? Думаємо, що так. Життя підказує, що і в нашому освітянському середовищі економічні кафедри не зможуть надто довго залишатися традиційними (виключно навчальними) підрозділами університетів. Міжнародний досвід, дослідження вітчизняних учених, власні розвідки учасників круглого столу показали, що кафедри мають усі підстави трансформуватися в аналітичні та політико-орієнтовані центри розробки та прийняття управлінських рішень.

Представляючи результати аналізу на дискусійній панелі «Прикладна економіка в сучасних реаліях», професор кафедри Уляна Садова наголосила, що досвід роботи Науково-дослідного центру «ДЕМОС» в НУ «Львівська політехніка» тісно корелює з новою моделлю розвитку кафедри. За вісім років функціонування при кафедрі ТПЕ він сформувався як дослідницький хаб прикладної економіки та публічної аналітики. Показово, що навіть невелика, але інституційно зібрана команда здатна продукувати знання, аналітику та проєкти, що мають реальну цінність для держави, громад і бізнесу. Серед ключових напрацювань - проєкти з аналізу розривів у навичках робочої сили, які безпосередньо впливають на: формування освітніх програм і курсів, оновлення змісту підготовки економістів, адаптацію освіти до реальних викликів ринку праці та відбудови. Аналітичні продукти НДЦ орієнтовані не на «заходи», а на рішення - з чітко визначеними даними, моделями, сценаріями та ризиками.



Продовжуючи виступ, проф. У.Садова підняла дискусійне питання «Чи готові ми оцінювати діяльність кафедри з позиції здатності впливати на реальність? Якщо відповідь «так», то кафедра має стати двигуном компетентностей і готувати не просто фахівців з дипломом, а конструкторів рішень, здатних працювати зі стратегіями розвитку громад, моделями демографічної стабільності, прогнозами ринку праці, аналітикою потреб бізнесу, оцінками впливу державних політик. Україна, в умовах війни та майбутньої масштабної відбудови економіки, не потребує формальних теоретиків. Вона потребує економістів, які можуть професійно сказати - ось дані, ось модель, ось сценарії,

ось ризики, ось рішення. Саме така прикладна економіка формує довіру до науки, університетів і експертного середовища».

Під час дискусій неодноразово підкреслювалося, що сучасний світ змінюється швидше, ніж навчальні плани, а запит на економічний аналіз, прогнозування та рішення зростає значно швидше, ніж довіра до абстрактної теорії. У відповідь на це команда НДЦ «ДЕМОС» сформулювала два орієнтири (стратегічні вектори) майбутнього розвитку економічних кафедр:

- ті кафедри економіки, які братимуть на себе відповідальність за аналіз і вплив. Вони стануть центрами сили.
- натомість, ті кафедри, які не будуть продукувати рішень, ризикуватимуть назавжди залишитися у минулому.

Круглий стіл до 85-річчя кафедри ТПЕ засвідчив, що у кафедри теоретичної та прикладної економіки НУ «Львівська політехніка» потенціал є, запит є, відповідальність теж. Залишається ключова умова - не боятися бути корисними. Саме в цьому НДЦ «ДЕМОС» бачить свою місію та внесок у вирішення спільної справи!

